

LIBANON LYCEUM

mavo • havo • atheneum • gymnasium • technasium

School ondersteuningsplan 2020-2024

Voorwoord

Dit schoolondersteuningsplan is een uitwerking van het Libanon Schoolplan 2020-2024 voor wat betreft de leerlingondersteuning. Dit schoolondersteuningsplan is bedoeld om ouders, collega's, Inspectie Onderwijs en overige belangstellenden inzicht te geven in de ondersteuningsstructuur, het aanbod en de ontwikkelpunten met betrekking tot ondersteuning van leerlingen op het Libanon Lyceum voor de periode 2020-2024.

Het woord 'ondersteuning' vervangt het oude woord 'zorg'. Daarom spreken we ook van het 'schoolondersteunings team' (SOT), 'schoolondersteuningsplan', 'ondersteuningscoördinator' en 'leerlingondersteuning'.

De school maakt onderdeel uit van het samenwerkingsverband Koers VO (www.koersvo.nl).

September 2020

Cathelijn van Wijngaarden
Ondersteuningscoördinator
Libanon Lyceum

Colofon

Eigenaar:	MT
Beheerder	ondersteuningscoördinator
Besproken	MR
Vastgesteld	directie

Inhoud

Voorwoord	1
1 Kaders	4
1.1 Algemeen	4
1.2 Kader van de school	4
1.3 Kaders Passend Onderwijs	5
2 Vertaling naar de ondersteuning	7
2.1 Missie	7
2.2 Visie	7
2.3 Kernwaarden	7
2.4 Overtuigingen die ons motiveren	Fout!
Bladwijzer niet gedefinieerd.	
3 Toelichting op het ondersteuningsaanbod	12
3.1 Algemeen	12
3.2 Basisondersteuning	12
3.3 Basis plus ondersteuning	12
3.4 Extra ondersteuning	12
3.5 Zware ondersteuning	12
4 Inrichting van de ondersteuning	14
4.1 Het School Ondersteuningsteam (SOT)	14
4.2 Ondersteuningsstructuur	15
4.3 Toelichting op de ondersteuningsstructuur	15
4.4 Mentor	15
4.5 Teamleider	15
4.6 Commissie aanmelding leerling ondersteuning (CAL)	15
4.7 Het schoolondersteuningsteam (SOT)	16
4.8 Het SOT met externen	16
4.9 De ondersteuningscoördinator (OC)	16
4.10 De leerlingbegeleider (LLB)	16
4.11 De dyslexiecoach/orthopedagoog (DO).	17

4.12	De begeleider passend onderwijs (BPO)	18
4.13	De schoolmaatschappelijk werker (SMW)	19
4.14	De jeugdverpleegkundige (JVK)	19
4.15	Richtlijnen Leerling ondersteuning	19
5	Verantwoording samenwerkingsgelden	22
5.1	Algemeen	22
5.2	Doel, inzet en verantwoording van de ondersteuningsmiddelen	22
6	Ontwikkelagenda	20
6.1	Ontwikkelen van een hoogbegaafden beleid (HB)	20
6.2	Ontwikkeling en implementatie van oplossingsgericht samenwerken	20
6.3	Planning in de tijd	21
	Bijlage 1: Veel gebruikte namen en afkortingen	23
	Bijlage 2: Dyslexieprotocol	24

1 Kaders

1.1 Algemeen

Wij geven de ondersteuning vorm binnen de kaders van Passend Onderwijs en van de school. De kaders van de school zijn verwoord in de identiteit, missie en visie van de school. Op basis hiervan heeft het ondersteuningsteam de missie, visie en kernwaarden voor de schoolondersteuning geformuleerd.

1.2 Kader van de school

1.2.1 Identiteit van de school

Wij zijn het Libanon Lyceum. We zijn een school met een rijke historie. We zijn daar trots op, omdat daaruit blijkt dat het ons steeds lukt mee te bewegen met de tijdgeest en tegelijk onze eigen identiteit te behouden.

We zijn een openbare, brede en inclusieve Rotterdamse stadsschool waarin iedereen gelijkwaardig is. Bij ons kun je jezelf zijn, we hebben aandacht voor elkaar. Leerlingen en medewerkers leren de eigen talenten te ontwikkelen, het beste uit zichzelf te halen en anderen daarbij te ondersteunen.

Het Libanon is een school waar elke leerling zich kan ontwikkelen tot zelfstandig betrokken en bewuste burger, die eigen keuzes kan en durft te maken. Die klaar is voor het door hem of haar gekozen vervolgonderwijs. De school zorgt voor een klimaat waarin de leerlingen het gevoel hebben er te mogen zijn, zodat ze optimaal kunnen leren en zich kunnen ontwikkelen. Dat doet de school vooral door het bieden van kwalitatief hoogwaardig onderwijs, brede keuzemogelijkheden, en het naleven van stevige ambities. Dit zorgt ervoor dat de school een plek is om te leren én om vrienden te maken, te leven, jezelf te leren kennen én te groeien.

Als school staan wij ervoor dat leerlingen:

- zich kunnen ontwikkelen tot autonome burgers;
- zicht hebben op hun eigen identiteit en die van anderen;
- zicht hebben op hun eigen ontwikkelmogelijkheden;
- zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen;
- verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en voor de ander
- ervaren dat zij zichzelf kunnen ontwikkelen door samen te werken;
- naast adequate vakkennis ook de juiste competenties ontwikkelen die nodig zijn in het vervolgonderwijs en om goed te functioneren in de maatschappij;
- zichzelf leren te motiveren vanuit hun nieuwsgierigheid en persoonlijke drive;
- voldoende differentiatie- en keuzemogelijkheden krijgen;
- gelijke kansen krijgen en die ook anderen gunnen.

1.2.2 Missie van de school

Het Libanon bereidt zijn leerlingen voor op de maatschappij van morgen. Hoe die er ook uit zal zien, de maatschappij heeft baat bij jongeren die ambitieus zijn, hun bijdrage willen leveren en diversiteit als een kans zien. Jongeren die kunnen samenwerken, betrokken zijn bij hun omgeving en beschikken over kennis en vaardigheden die hen zelf en ook de wereld een stap verder brengt.

Wij bieden ruimte voor cognitieve en persoonlijke ontwikkeling zodat de leerling zelfbewust en met een inhoudelijke stevige basis verder kunnen, inclusief de vaardigheden om die basis te benutten. Het Libanon biedt daarom een gestructureerde, veilige omgeving waarin iedereen zich gewaardeerd voelt. We maken samen het onderwijs vanuit verschillende rollen en eigen inbreng: de school, de leerlingen en de ouders.

1.2.3 Visie van de school

In 2024 ademt het Libanon de sfeer uit van een actieve leer- en ontwikkelgemeenschap. Op het Libanon wordt gefocust en hard gewerkt. Tegelijk maken we tijd voor reflectie en dialoog. We werken in de driehoek school, leerling, ouders. Het Libanon is een intelligente school: er is een uitgekende balans tussen wat we samen doen en wat per leerling moet en mag verschillen. De docenten stimuleren de leerlingen het beste uit zichzelf te halen. We geven elkaar feedback en leggen de lat hoog. We worden door de ander gezien en zorgen voor elkaar. We erkennen en herkennen elkaars talenten. De diversiteit is een gegeven en een verrijking. De kwaliteit van ons onderwijs maakt onze leerlingen kansrijk voor vervolgstudie en maatschappij.

1.2.4 Kernwaarden van de school

Onze kernwaarden zijn richtinggevend voor ons handelen. Ze moeten hierbij worden geplaatst in het perspectief van onze missie. In die betekenis staat de gerichtheid van medewerkers op de ontwikkeling van de leerlingen richting competente, zelfstandige burgers en startklaar voor vervolgonderwijs. Met betrekking tot de kernwaarden staan dan de volgende gedragskenmerken centraal:

Betrokken

Wij zien onze leerlingen als individu, met al hun talenten, ontwikkelpunten en -ontwikkelbehoeften. Wij betrekken leerlingen bij het richting geven aan hun eigen schoolloopbaan en succes.

Ontwikkelingsgericht

Wij stimuleren ontwikkeling in de breedste zin van het woord; wij dagen leerlingen en collega's uit om te blijven groeien in hun ontwikkeling. Op het Libanon word je als leerling uitgedaagd om je op cognitief, sociaal en emotioneel niveau te ontwikkelen. Wij dagen docenten uit altijd het beste onderwijs te bieden en bij te dragen aan de ontwikkeling. Het Libanon staat nooit stil: wij kijken altijd waar we het onderwijs kunnen verbeteren.

Kwaliteitsgericht

De belangrijkste drijfveer van het Libanon is het aanbieden van uitstekend onderwijs. De school neemt beslissingen die er altijd op gericht zijn het onderwijs te optimaliseren en verbeteren. Het belang van goed onderwijs is dus leidend in de organisatie, het management en het docententeam. Leerlingen en ouders kunnen er op rekenen dat deze focus op kwaliteit het best mogelijke onderwijs oplevert.

Te vertrouwen

Wij opereren op basis van vertrouwen in de driehoek leerling-ouder-school, met als doel de leerling zo goed mogelijk te begeleiden en mogelijke uitdagingen gezamenlijk op te pakken.

1.3 Kaders Passend Onderwijs

1.3.1 Doelen passend onderwijs

Alle leerlingen moeten een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Dit heet passend onderwijs. Deze vorm van onderwijs moet ervoor zorgen dat elk kind het beste uit zichzelf haalt. Scholen bieden daarom extra ondersteuning aan leerlingen die dit nodig hebben, zoals kinderen met leer- of gedragsproblemen.

Met passend onderwijs wil de overheid bereiken dat:

alle kinderen een passende plek in het onderwijs krijgen;

- een kind naar een gewone school gaat als dat kan;
- een kind naar het speciaal onderwijs gaat als intensieve begeleiding nodig is;
- scholen de mogelijkheden hebben voor ondersteuning op maat;

- de mogelijkheden en de onderwijsbehoefte van het kind bepalend zijn, niet de beperkingen;
- kinderen niet meer langdurig thuis komen te zitten.

1.3.2 Passende plek voor leerlingen door zorgplicht

Scholen hebben een zorgplicht. Dat betekent dat de school verantwoordelijk is om een passende onderwijsplek te bieden. Deze plicht helpt mee het doel voor het passend onderwijs te bereiken.

1.3.3 Scholen bieden basisondersteuning

Scholen moeten in ieder geval basisondersteuning bieden. Dit is de ondersteuning die alle scholen in een regio bieden. Bijvoorbeeld hulp voor leerlingen met dyslexie of ondersteuning bij faalangst.

1.3.4 Scholen bieden extra begeleiding

Naast de basisondersteuning bieden scholen extra begeleiding aan leerlingen. Bijvoorbeeld aan leerlingen met een gedragsstoornis. Een persoonlijk ontwikkelingsperspectief draagt bij aan de kwaliteit van deze begeleiding.

1.3.5 Doorontwikkeling passend onderwijs in de praktijk

De Wet passend onderwijs is op 9 oktober 2012 ingevoerd. Sindsdien is veel in gang gezet en zijn er positieve resultaten behaald. Er wordt meer samengewerkt tussen regulier en speciaal onderwijs, er is meer aandacht voor thuiszitters en scholen zijn intensiever op zoek naar hoe zij een passend aanbod kunnen bieden voor elke leerling. Het bovenstaande betekent niet dat alles overal goed loopt. Passend onderwijs is nog in ontwikkeling. Dit geldt zeker in combinatie met de gelijktijdige invoering van de transities van de jeugdhulp en de zorg, die sterk samenhangen met passend onderwijs. Deze nieuwe stelsels moeten zich nog verder door-ontwikkelen en veranderde werkwijzen moeten beter op elkaar aansluiten. Dat kost tijd. Extra inzet van alle betrokkenen blijft nodig om ervoor te zorgen dat alle leerlingen een zo passend mogelijke plek in het onderwijs krijgen: leraren, scholen, ouders, schoolbesturen, samenwerkingsverbanden, gemeenten, de landelijke organisaties en het Ministerie van Onderwijs.

2 Vertaling naar onze ondersteuning

2.1 Missie van onze ondersteuning

Het Libanon Lyceum wil bereiken dat alle leerlingen van de school, waar nodig met passende ondersteuning, in staat zijn tenminste hun uitstroom niveau te behalen, zoals de basisschool dit heeft bepaald. Dyslexie, AD(H)D of bijvoorbeeld faalangst kunnen daarbij een belemmering zijn.

2.2 Visie van onze ondersteuning

De ondersteuning vanuit school staat in dienst van de voortgang van het onderwijsproces. De school hanteert het uitgangspunt dat ondersteuning het meest effectief is als zij plaats kan vinden in de laag van de basisondersteuning. Dit houdt in dat de hulp zoveel mogelijk in de klas uitgevoerd wordt door docenten en mentoren, eventueel met coaching van docenten en mentoren door een ondersteuningsfunctionaris.

Wij werken vanuit de volgende overtuigingen:

- Elke leerling (en volwassene) heeft de behoefte om ergens succesvol in te zijn.
- Elke leerling heeft het nodig om zich gezien en gekend te weten.
- Kinderen hebben van ouders en school ruimte en grenzen nodig om gezond te kunnen opgroeien.
- Leren en ontwikkelen kan het beste plaatsvinden met een veilig thuis en een veilige leeromgeving op school
- Ouders en school zijn gelijkwaardige gesprekspartners met ieder een eigen expertise.
- Goede ondersteuning is het meest effectief als de verwachtingen van school, de leerling en de ouders duidelijk gecommuniceerd zijn en elke partij haar verantwoordelijkheid kent en neemt.

2.3 Kernwaarden van onze ondersteuning

Betrokken

Wij zien onze leerlingen als individu, met al hun talenten, ontwikkelpunten en -ontwikkelbehoeften. Wij betrekken leerlingen bij het richting geven aan hun eigen schoolloopbaan en succes.

Voor de ondersteuning betekent dit dat we ouders en leerlingen betrekken bij het verkennen van de mogelijkheden en ambities van de leerlingen. Als ondersteuningsteam voelen we ons betrokken bij de gekozen oplossingen.

Ontwikkelingsgericht

Wij stimuleren ontwikkeling in de breedste zin van het woord; wij dagen leerlingen en collega's uit om te blijven groeien in hun ontwikkeling. Op het Libanon word je als leerling uitgedaagd om je op cognitief, sociaal en emotioneel niveau te ontwikkelen. Wij dagen docenten uit altijd het beste onderwijs te bieden en bij te dragen aan de ontwikkeling. Het Libanon staat nooit stil: wij kijken altijd waar we het onderwijs kunnen verbeteren.

Voor de ondersteuning betekent dit:

Waardering van het verschil. Door in de les samen te werken met iemand die anders is dan jezelf, leren we over onszelf door de ander. Wij stimuleren de leerling te zijn wie hij/zij is. Soms is het

lastig om te staan voor wie je bent of wat belangrijk voor je is in een klas. In samenspraak met de leerling en ouders bedenken we wat er wanneer nodig is en hoe lang.

Kwaliteitsgericht

De belangrijkste drijfveer van het Libanon is het aanbieden van uitstekend onderwijs. De school neemt beslissingen die er altijd op gericht zijn het onderwijs te optimaliseren en verbeteren. Het belang van goed onderwijs is dus leidend in de organisatie, het management en het docententeam. Leerlingen en ouders kunnen erop rekenen dat deze focus op kwaliteit het best mogelijke onderwijs oplevert.

Voor de ondersteuning betekent dit:

Samenwerking. Wij zoeken als school actief de samenwerking in het realiseren van ondersteuning. Dit doen we met experts binnen en buiten de school, ouders en externe organisaties als het samenwerkingsverband Koers VO en de wijkteams. Samenwerken maakt ons wijzer.

Professioneel handelen. Docenten, mentoren en het school ondersteuningsteam investeren met regelmaat in nascholing, overleg en intervisie. Wij werken volgens heldere protocollen. Wij zijn trots op ons aanbod en op wat we kunnen.

Te vertrouwen

Wij opereren op basis van vertrouwen in de driehoek leerling-ouder-school, met als doel de leerling zo goed mogelijk te begeleiden en mogelijke uitdagingen gezamenlijk op te pakken.

Voor de ondersteuning betekent dit:

Maatschappelijke betrokkenheid. Het Libanon Lyceum voelt zich betrokken bij haar leerlingen, of ze nu gezond of ziek zijn, thuis meer of minder aangereikt krijgen. Vanuit onze passie voor leren zoeken we actief naar mogelijkheden die alle leerlingen helpen om mee te doen.

Probleemoplossend werken. Wij staan voor een schoolklimaat dat gebaseerd is op respect. Respect voor jezelf, de ander en je omgeving. Regels zorgen voor duidelijkheid en een sanctie kan soms nodig zijn. Maar daarmee is het probleem meestal niet opgelost. Door het werken met herstelrecht besteden we aandacht aan het herstel van de verhoudingen tussen alle partijen.

3 Terugblik op vorige schoolplanperiode

3.1 Welke resultaten hebben we gerealiseerd

Conform plan hebben we gewerkt met een nieuwe structuur van vier lagen van ondersteuning waarbij meldingen door een multidisciplinair team beoordeeld worden en de ondersteuning op en/of afgeschaald kan worden naar het niveau dat het meest passend is.

Op de schoolsite hebben we een digitaal aanmeldingsloket voor ondersteuning dat zowel door mentoren als ook door leerlingen zelf gebruikt kan worden.

We hebben nieuwe protocollen gemaakt (o.a. handelen bij een sexting incident) en oude protocollen opgefrist.

Jaarlijks ondersteunen we in totaal rond de 90 leerlingen. In bijna alle gevallen zijn ouders daar actief bij betrokken.

3.2 Hoe ging de samenwerking intern en extern

Intern met mentoraat

Er is een nieuwe digitale methode van aanmelden opgezet. Mentoren zijn daar over geïnformeerd. We zien dat mentoren feedback van het ondersteuningsteam waarderen. Mentoren voelen zich ook vrij om vragen te stellen bij de door het team gegeven adviezen.

Met teamleiding

De teamleiding meldt veel minder leerlingen aan dan voorheen. Dit is ook wat we beoogden. Mentoren signaleren meer en nemen het initiatief om te melden. Teamleiders worden altijd in de CC meegenomen bij meldingen en terugkoppeling naar mentoren. Zij zijn echter geen regiehouder van de casuïstiek. Dat is de mentor.

Met directie

De afgelopen vier jaren hebben er veel wisselingen in de directie plaatsgevonden. Dit was niet bevorderlijk voor de continuïteit van de samenwerking. Toch zijn er ook goede initiatieven ontstaan. De huidige ondersteuningsstructuur kreeg zijn beslag door in discussie te gaan met het managementteam.

Extern

Het SOT heeft korte lijnen met de wijkteams. Daardoor schakelen we makkelijk en weten we elkaar goed te vinden. Ook in de afgelopen periode bleek dit weer.

De JVK heeft haar gesprekken met de leerlingen van de diverse jaarlagen kunnen voeren en de meldingen van zorgelijk ziekteverzuim zijn gestegen. Voor ons een teken dat deze leerlingen beter in beeld zijn.

Het SMW heeft de contacten met de wijkteams verstevigd.

Ouders

Ondersteuning kan niet zonder de medewerking van ouders. Voor het SOT is transparantie over onze doelen en acties naar ouders belangrijk. We zien dat we nu duidelijker kunnen communiceren over hoe ondersteuning er voor hun kind uit ziet, in welk tijdsbestek deze geboden kan worden en waarom er wel of niet doorverwezen moet worden naar een andere vorm van ondersteuning.

Koers VO

De afgelopen periode hebben we prettig samengewerkt met onze vaste consulent van Koers VO. We hebben een maandelijks overleg waarin leerlingen die in de twee bovenste ondersteuningslagen zitten, met toestemming van ouders, besproken worden. Zij komen zo in aanmerking voor het indienen van een toelaatbaarheidsverklaring of doorverwijzing naar andere buitenschoolse ondersteuningstrajecten. De consulent geeft school ook adviezen m.b.t. het inzetten van specifieke ondersteuning of het ontwikkelen van beleid. Twee jaar terug heeft de school in het kader van 'good practice' haar ervaringen met het bespreken van leerlingen gedeeld op een bijeenkomst met andere scholen in het samenwerkingsverband.

Wijkagent

De wijkagent is een vertrouwde partner voor school. De afgelopen jaren is er regelmatig contact geweest. Vaste gespreksonderwerpen zijn vuurwerkincidenten, cyberpesten, en middelengebruik. In het wijkoverleg School en Veiligheid informeert de politie ook over recente politieacties in de wijk. Scholen kunnen daar terecht met hulpvragen over veiligheid.

De politie is 1x per jaar aanwezig binnen school bij kluisjescontrole.

3.3 Wat was lastig en wat was plezierig

Wat lastig is en blijft is dat je als school niet vanzelfsprekend als partner wordt gezien door de 3^e lijnshulpverlening. Terugkoppeling gaat over het algemeen traag of blijft uit. School meldt bijvoorbeeld een casus bij Veilig Thuis. De zaak wordt besproken en doorgezet naar het wijkteam. Alle betrokkenen worden geïnformeerd over deze overdracht, behalve school. School wordt dus niet altijd meegenomen in de warme overdracht terwijl de jongere daar wel de meeste tijd doorbrengt.

Daarnaast heeft de decentralisering van de Jeugdzorg niet gezorgd voor vermindering van bureaucratie. Op het moment van schrijven zijn er leerlingen die 500 dagen moeten wachten voordat ze hun behandeling kunnen starten bij een psycholoog. Als gevolg daarvan vragen huisartsen steeds vaker overbruggende ondersteuning op school. Dit is niet wenselijk.

Bij het samenwerken heb je als school vaak met wisselingen van de partners te maken. Dat gebeurde de afgelopen jaren met de leerplichtambtenaar en de jeugdverpleegkundige maar ook met de begeleider passend onderwijs. We prijzen ons gelukkig dat we een goede overdracht konden realiseren met even professionele nieuwe partners en geen onderbreking van continuïteit hebben ervaren.

Daarnaast was het helpend dat er al zo veel vast ligt in protocollen. Dit maakte dat we snel aan de slag konden omdat alles duidelijk beschreven stond.

Terugkijkend op het contact met ouders ziet het SOT dat meer verbinding tussen de ouderraad en het SOT wenselijk zou zijn. Deze twee organen hebben afzonderlijk van elkaar ge opereerd. Daarmee is de kennis en informatie uit de door de ouderraad georganiseerde thema-avonden niet in de school terechtgekomen.

3.4 Wat nemen we mee naar de komende vier jaar

De ondersteuningsstructuur die de afgelopen jaren ontwikkeld werd, werkt goed. Hier gaan we op doorbouwen.

Het beschrijven van ondersteunend handelen voor alle medewerkers van de school door middel van protocollen is een komend speerpunt. Zo kunnen we naar leerlingen, ouders en naar collega's snel en duidelijk zijn over wat nodig en wie verantwoordelijk is.

School gaat met aankomende ouders van de brugklassen in gesprek over telefoonbeheer. Voor ons wordt het steeds duidelijker dat een 11- of 12-jarige met een eigen smartphone nog lang niet automatisch verantwoordelijk kan omgaan met de vrijheden die dit met zich meebrengt. Als er thuis duidelijke afspraken zijn over het telefoongebruik zal dit helpen om het gebruik op school in goede banen te leiden.

De politie en het jongerenwerk in de wijk Kralingen-Crooswijk gaan 1x per jaar de brugklassen bezoeken in het kader van een project over privacy. Het gaat dan specifiek over het delen van beeldmateriaal en teksten (bijvoorbeeld in groep apps.) Er zal gefocust worden op de afspraken binnen school en op het punt waar het handelen strafbaar wordt.

Corona gooide het laatste schooljaar dramatisch om. We prijzen ons gelukkig dat we onze leerlingen digitaal konden bereiken. De ondersteuning kon zodoende doorgang vinden. We signaleren op dit moment van schrijven veel problematiek onder leerlingen met eerdere verlieservaringen en angsten. Ons doel is deze groep duidelijker in beeld te brengen en te verkennen welke specifieke ondersteuning passend is.

4 Toelichting op het ondersteuningsaanbod

4.1 Algemeen

Het Libanon kent vier ondersteuningsniveaus. Deze lopen op in sterkte en in de mate waarin de ondersteuning binnen of buiten de klas plaatsvindt.

4.2 Basisondersteuning

Dit is ondersteuning die zoveel mogelijk binnen de klas plaatsvindt en uitgevoerd wordt door docenten en mentoren. De mentor is hierbij voor ouders het aanspreekpunt.

Een voorbeeld van basisondersteuning kan het toekennen van extra tijd bij toetsen zijn, het verstrekken van prikkel dempende materialen zoals geluidsdempers of concentratieschermen in de klas maar ook een goed gesprek tussen de mentor en de leerling of het bieden van meer uitdagend lesmateriaal door een docent aan de leerling die dreigt af te haken.

Goede leerling ondersteuning is niet voorbehouden aan enkele specialisten binnen de school maar is een kwaliteit van het hele personeel.

4.3 Basis plus ondersteuning

Dit is ondersteuning die buiten de klas plaatsvindt.

Ook bij deze vorm van ondersteuning is de mentor het aanspreekpunt. Het kan zijn dat er een begeleidingstraject gestart wordt met de leerlingbegeleiding of schoolmaatschappelijk werk. Een beperkt (7 x) aantal gesprekken met de begeleider passend onderwijs behoort ook tot de mogelijkheden.

4.4 Extra ondersteuning

Dit betreft een combinatie van ondersteuning op de vlakken aandacht, materiaal, inzet, ruimte, inzet van expertise en samenwerking met externen. Dit wordt vastgelegd in een OPP (ontwikkelingsperspectiefplan). Uitvoerende is meestal de begeleider passend onderwijs. De ondersteuningscoördinator is aanspreekpunt.

4.5 Zware ondersteuning

Als de ondersteuning die de school biedt niet (langer) toereikend is voor de leerling en de leerling heeft tijdelijk intensieve ondersteuning en jeugdhulp nodig, dan kan deze leerling in aanmerking komen voor een tijdelijke plaatsing op het OPDC (orthopedagogisch didactisch centrum). De leerling blijft al die tijd ingeschreven op school maar ontvangt onderwijs en jeugdhulpverlening op de externe locatie. Ook toetsen/examens kunnen daar gemaakt worden. Doel is dat de leerling na drie maanden terugkeert naar het Libanon Lyceum. Het kan ook zijn dat de ondersteuning die de leerling nodig heeft alleen op het Voortgezet Speciaal Onderwijs te vinden is. Dan wordt een TLV (toelaatbaarheidsverklaring) aangevraagd door school en wordt samen met de leerling en de ouders gezocht naar een passende school. Aanspreekpunt is de ondersteuningscoördinator.

Hieronder is het concrete ondersteuningsaanbod van de school te vinden, verdeeld over 4 qua intensiteit oplopende niveaus

Basis ondersteuning

* = melding bij CAL vereist

Aandachtspunten voor docenten
AFTER'S COOL Goede start arrangement (voor brugklasleerlingen met ASS en/of AD(H)D)
CJG-vragenlijst (DDQ en/of E-Movo)
Dyslexie arrangement
Faalangtscreeningsgesprek *
Handelingsplan opgezet door mentor (in ontwikkeling)
Inhaalmogelijkheid voor toetsen
Inzet prikkel dempende materialen zoals geluidsdemper (koptelefoon) of concentratiescherm (alles op te vragen bij WYN)
Mentor-Leerling gesprek
Mentor-Oudergesprek
Klassenbesprekingen
Klassikale Dyslexiesignalering (Zinnendictee)
Verkennd gesprek Leerlingbegeleiding *
Verkennd gesprek SMW *

Mentor is regiehouder

Basis ondersteuning +

* = melding bij CAL vereist

Faalangtreductietraject *
Individuele Dyslexiescreening (DST) *
JVK-ziekteverzuim gesprek *
Lesobservatie *
LEX-arrangement: leerstrategieën en executieve functies versterken (in ontwikkeling) *
Leerlingbegeleiding traject *
SMW traject *

Extra ondersteuning

Combinaties van ondersteuning op de vlakken aandacht, materiaal inzet, ruimte, inzet van expertise, samenwerking met externen, vastgelegd in een OPP (Ontwikkelingsperspectiefplan opgesteld door de BPO-erin samenwerking met ouders, leerling en ondersteuningscoördinator).

Ondersteuningscoördinator is regiehouder

Zware ondersteuning

Aanvraag TLV (Toelaatbaarheidsverklaring) voor toegang tot Speciaal Voortgezet Onderwijs
Tijdelijke plaatsing (13 weken) van een leerling in een OPDC (Orthopedagogisch Didactisch Centrum)
Tijdelijke plaatsing van een leerling op een onderwijs opvang locatie (Stubb)
IVIO@school (afstandsonderwijs voor leerlingen met een zware ondersteuningsbehoefte)
Uitbesteding VAVO (Voortgezet Algemeen Volwassen Onderwijs)

5 Inrichting van de ondersteuning

5.1 Het School Ondersteuningsteam (SOT)

De Ondersteuningsfunctionaris is lid van het School Ondersteuningsteam, het SOT. De school kent interne SOT leden en externe SOT leden. De laatste groep heeft geen toegang tot Magister maar werkt wel nauw samen met de andere leden van het team.

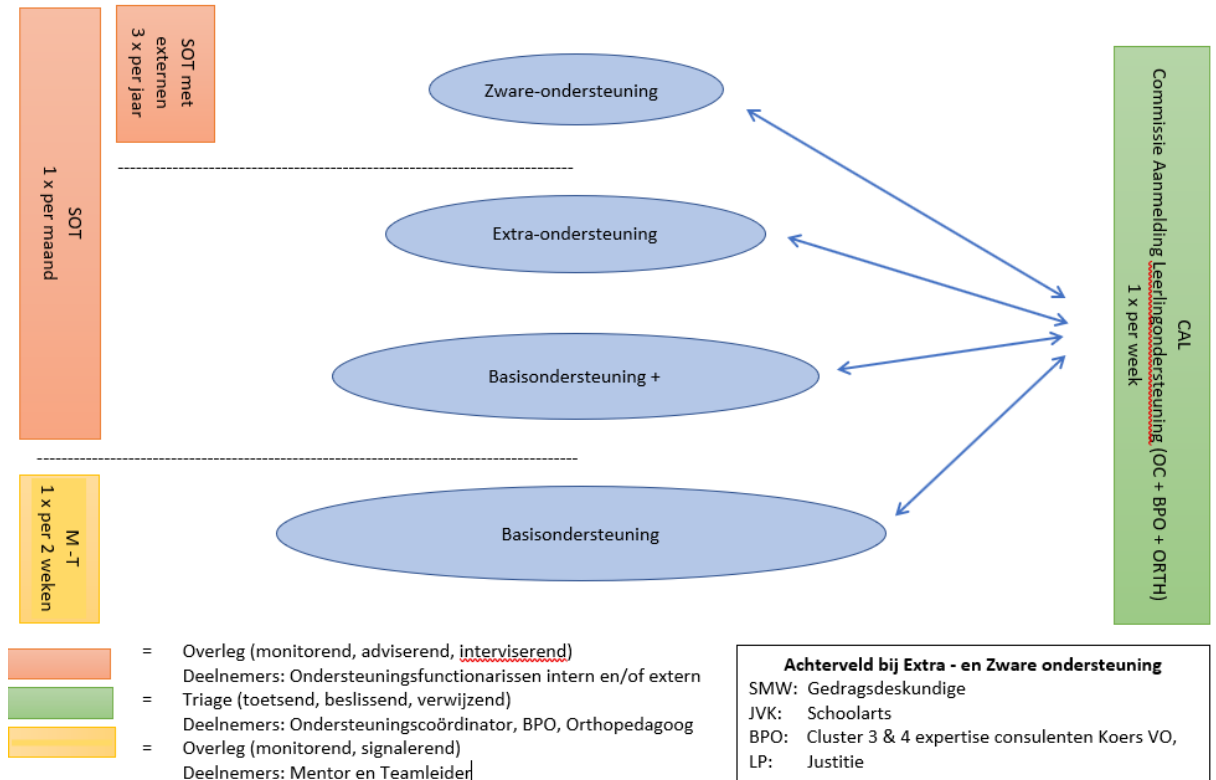
Schoolmaatschappelijk werk is hierop een uitzondering omdat zij via Magister afspraken maakt en het logboek gebruikt om terug te koppelen.

Het team wordt geleid door de ondersteuningscoördinator.

Ondersteuningsfunctionarissen Libanon Lyceum	Mecklenburglaan en Ramlehweg
Intern	
Ondersteuningscoördinator (OC)	Cathelijn van Wijngaarden
Leerlingbegeleider (LLB)	Joke van der Pijl
Dyslexiecoach/orthopedagoog (DO)	Piéta Jacobs
Begeleider passend onderwijs (BPO)	Maaïke Witjes
Extern	
Schoolmaatschappelijk werker (SMW)	Marianne Dil
Jeugdverpleegkundige (JVK) (op afroep)	Dorine Brinkman
Leerplichtambtenaar (LP) (op afroep)	Burcu Sikar
Wijkagent (WA) (op afroep)	Dirk Mijndert

5.2 Ondersteuningsstructuur

(mailbox en wekelijks bpreken waar de ondersteuningsvraag thuis hoort)

5.3 Toelichting op de ondersteuningsstructuur

5.3.1 Mentor

De mentor is eerste aanspreekpunt bij leerling ondersteuning. De brugklasmentor bespreekt de verdere mogelijkheden van leerling ondersteuning in de mentorles in de week na de herfstvakantie d.m.v. een PowerPointpresentatie verstrekt door het SOT. Hierin wordt tevens duidelijk hoe de leerling zichzelf aan kan melden.

5.3.2 Teamleider

De mentor bespreekt 1x per 2 weken met de betreffende team/afdelingsleider het reilen en zeilen van de mentorklas. Op dit overleg kan na signalering besloten worden om een leerling aan te melden bij de commissie aanmelding leerling ondersteuning (CAL). Ouders worden altijd betrokken bij deze beslissing tenzij daardoor de veiligheid van de leerling in gevaar komt. Aanmelden gebeurt via de knop 'leerling ondersteuning' op de schoolsite. De mentor/team- of afdelingsleider vult het vragenformulier in en drukt op verzenden. Het formulier wordt versleuteld verzonden naar het 'postbusaccount' van de CAL. Via deze knop kan ook zorgelijk ziekteverzuim gemeld worden aan de JVK.

5.3.3 Commissie aanmelding leerling ondersteuning (CAL)

De leden van de CAL komen wekelijks bijeen en bespreken de binnengekomen aanmeldingen. In overleg wordt besloten om de casus met adviezen of aanvullende vragen vanuit de CAL terug te plaatsen bij de mentor in de basisondersteuning, of om op te schalen

naar basisondersteuning+ d.m.v. het inzetten van een traject bij SMW, een klassenobservatie o.i.d. De melding met de beslissing van de CAL wordt genoteerd in Magister. De mentor krijgt, met een cc naar de teamleider en eventuele ingezette ondersteuningsfunctionaris, een mail dat de aanmelding besproken is en dat verdere info in het logboek in Magister staat. Bij een aanmelding door een leerling krijgt de leerling bericht met een cc naar de mentor, teamleider en eventueel een ingezette ondersteuningsfunctionaris.

5.3.4 Het schoolondersteuningsteam (SOT)

De leden van het SOT komen maandelijks bijeen. De ondersteuningscoördinator bespreekt de voortgang van de ondersteuning van de leerlingen in de basis+-, extra- en zware ondersteuning. De leden kunnen een casus voordragen om feedback te krijgen op hun handelen.

Uiterlijk een week na de vergadering registreren de leden kort in Magister de voortgang van het ondersteuningstraject. De ondersteuningscoördinator mailt daarna alle mentoren (met cc naar team/afdelingsleiders) dat er een nieuwe notitie in Magister staat m.b.t. leerlingen die ondersteuning krijgen.

5.3.5 Het SOT met externen

Het SOT met externen komt 3x per jaar bijeen. Dit overleg bestaat uit de ondersteuningscoördinator, SMW, BPO, de leerplichtambtenaar en de jeugdverpleegkundige. De leerlingen die besproken worden komen uit de laag van de extra- en zware ondersteuning en lopen een hoog risico op schooluitval. Van tevoren wordt aan ouders en/of leerlingen van 16+ toestemming gevraagd om de gegevens voor dit overleg te mogen delen. Besluiten worden in Magister vastgelegd.

5.3.6 De ondersteuningscoördinator (OC)

De ondersteuningscoördinator leidt het SOT, onderhoudt contacten met de externe leden, het samenwerkingsverband Koers VO en GGZ-instanties. Zij maakt deel uit van de commissie aanmelding leerling ondersteuning op het Libanon Lyceum, adviseert de schoolleiding over ondersteuningsbeleid, is aandachtsfunctionaris en meldt als zodanig, wanneer nodig, zorgen over de veiligheid van leerlingen bij Veilig Thuis. Zij doet tevens SISA-meldingen. SISA is een computersysteem dat professionals die bij dezelfde jeugdige (0 tot 23 jaar) betrokken zijn bij elkaar brengt. Door het afgeven van een signaal in SISA weet een professional sneller of ook andere professionals betrokken zijn bij het gezin en/of jeugdige.

De ondersteuningscoördinator maakt deel uit van het schoolveiligheidsteam en de commissie aanmelding leerling ondersteuning.

De ondersteuningscoördinator is verantwoordelijk voor het ontwikkelen, implementeren en controleren van het ondersteuningsbeleid op school.

5.3.7 De leerlingbegeleider (LLB)

De leerlingbegeleider is opgeleid om door goed te luisteren en mee te denken leerlingen via gesprekken te helpen met hun probleem. Zij is, onder andere, specialist in faalangstreductietraining. De leerlingbegeleider is laagdrempelig omdat zij ook lesgeeft. De leerlingbegeleider spreekt behalve een verkennend gesprek alleen met leerlingen onder de 16+ als ouders toestemming geven.

5.3.8 De dyslexiecoach/orthopedagoog (DO).

Het Libanon lyceum wil leerlingen met dyslexie die extra zorg omtrent het leerproces nodig hebben, zodanig begeleiden dat het volgen van onderwijs en het afleggen van het examen op hun niveau tot de mogelijkheden behoort. De dyslexiecoach/orthopedagoog heeft als taak deze leerlingen te begeleiden tijdens hun schoolcarrière. Het dyslexiebeleid is gericht op het vergroten van de zelfstandigheid van de leerling.

De ondersteuning van dyslexie volgens de principes van het handelingsgericht werken. De kern van de handelingsgerichte werkwijze wordt gevormd door zeven uitgangspunten:

1. Handelingsgericht werken is doelgericht
2. Handelingsgericht werken gaat om wisselwerking en afstemming
3. Onderwijsbehoeften staan centraal
4. Leerkrachten maken het verschil, ouders doen er evenzeer toe
5. Positieve aspecten van leerlingen, leerkrachten en ouders zijn van groot belang
6. De betrokkenen werken constructief samen
7. De werkwijze is systematisch en transparant. Handelingsgericht werken kan zowel groepsgewijs als individueel worden ingezet voor het ondersteunen van leerlingen.

De uitgangspunten van het handelingsgericht werken komen zowel bij groepsgewijze als individuele toepassing tot uitdrukking door het volgen van de HGW-cyclus.

Figuur 1. Cyclus van handelingsgericht werken.

De cyclus helpt een systematische aanpak te bewerkstelligen, waarbij in de eerste stappen (waarnemen en begrijpen) eerst uitgebreid aandacht is voor het verzamelen en analyseren van informatie over de leerling(en). Op deze manier wordt de aanpak optimaal afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerling. Dit vergroot de kans van slagen van het plan en de uiteindelijke aanpak (plannen en realiseren) ten opzichte van een ad hoc-aanpak en leidt tot een betere, efficiëntere verdeling van de ondersteuningsmiddelen.

De dyslexiecoach werkt volgens het HGW-model (handelingsgericht werken). Dit betekent dat alle informatie en verslagen van de dyslectische leerling vooraf aan het schooljaar doorgenomen wordt.

Alle leerlingen met dyslexie hebben aan het begin van het eerste schooljaar een gesprek met de dyslexiecoach. Aan de hand van de verkregen informatie stelt de coach in overleg met de leerling vast welke ondersteuning en devices geboden kan worden.

Zwaarte dyslexie en ondersteuning

Figuur 2. Zwaarte dyslexie en ondersteuning.

Na het gesprek met de leerling worden de faciliteiten vermeld op een dyslexiekaart. De gegevens van deze kaart en een korte weergave van het gesprek staan vermeld in het dossier van de leerling (Magister). Aan het einde van het schooljaar volgt nog een gesprek met de dyslexiecoach. Voor de leerlingen met dyslexie gelden compenserende faciliteiten in overleg met de coach. Zo kun je denken aan:

- meer tijd en rustig lokaal
- het gebruik van Kurzweil

In bijlage II is het dyslexieprotocol opgenomen; hierin staan de compenserende en dispenserende maatregelen die gelden op het Libanon Lyceum beschreven.

De dyslexiecoach maakt deel uit van de commissie aanmelding leerling ondersteuning.

5.3.9 De begeleider passend onderwijs (BPO)

De begeleider passend onderwijs is in vaste dienst verbonden aan onze school. Zij is specialist op het gebied van extra ondersteuning. Zij maakt samen met leerlingen en ouders plannen voor complexe ondersteuningsbehoeftes van leerlingen. Zij onderhoudt contacten met het samenwerkingsverband Koers VO, GGZ-instellingen als Youz, scholen voor speciaal voortgezet onderwijs en wijkteams. De begeleider passend onderwijs maakt deel uit van de commissie aanmelding leerling ondersteuning.

5.3.10 De schoolmaatschappelijk werker (SMW)

De schoolmaatschappelijk werker is in dienst van Enver, een grote Rotterdamse organisatie voor hulp aan kinderen, jongeren en ouders. Haar diensten worden ingekocht door school. Op verzoek biedt zij hulp aan leerlingen middels het voeren van gesprekken. Ook geeft zij advies aan ouders en leerkrachten, wanneer er zorgen zijn over een kind, bijvoorbeeld bij eenzaamheid, rouw, onzekerheid, echtscheiding, problemen thuis of op school.

Een belangrijk uitgangspunt van het schoolmaatschappelijk werk is dat het aanvullend en ondersteunend is ten opzichte van de ouders en de school. Ouders en de school hebben beiden het welzijn van uw kind voor ogen. Ieder heeft hier zijn eigen verantwoordelijkheid in. Als een ouder hieraan behoefte heeft, kan de schoolmaatschappelijk werker met de ouder en de school samenwerken en de ouder ondersteunen wanneer deze dit nodig heeft. Mocht deze hulp niet toereikend of passend zijn, dan helpt schoolmaatschappelijk werk de ouder om de juiste (vervolg)hulp te vinden.

De schoolmaatschappelijk werker spreekt behalve een eerste verkennend gesprek alleen met leerlingen onder de 16+ als ouders daarvoor toestemming hebben gegeven. Ouders kunnen de schoolmaatschappelijk werker benaderen via de ondersteuningscoördinator.

5.3.11 De jeugdverpleegkundige (JVK)

De jeugdverpleegkundige is verbonden aan het Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG) in Kralingen Crooswijk en is drie dagen per week aanwezig op het Libanon Lyceum. Elk schooljaar spreekt zij alle leerlingen van een jaarlaag. Zij neemt voorafgaand aan de gesprekken een vragenlijst af. Via een brief worden ouders door het centrum voor jeugd en gezin om toestemming gevraagd. Als de ouders toestemming hebben gegeven vindt na afloop van de vragenlijst en het gesprek een terugkoppeling met hen plaats.

5.3.12 Richtlijnen Leerling ondersteuning

Het personeel van het Libanon Lyceum ontvangt elk schooljaar een ge-update versie van het document Richtlijnen Leerling ondersteuning. Hierin staan de verantwoordelijkheden beschreven van OOP, docenten, mentoren, het SOT en de schoolleiding. Tevens zijn er diverse protocollen en signaleringswijzers toegevoegd.

6 Ontwikkelagenda

6.1 Verbinding met het schoolplan

Gedurende de periode van het schoolondersteuningsplan wil het SOT onderstaande onderwerpen (door)ontwikkelen, op basis van de vier ontwikkellijnen van het schoolplan.

1. Excellent onderwijs
2. Kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur
3. Professionele organisatie
4. Duurzame organisatie

6.2 Excellent onderwijs: ontwikkelen van een hoogbegaafden beleid (HB)

Hoogbegaafdheid is de aanleg om tot uitzonderlijke prestaties te komen. Hoogbegaafdheid is meer dan intelligentie, want dat is slechts de score uit een intelligentieonderzoek. Bij hoogbegaafden is sprake van een IQ boven de 130. Dit is het geval bij circa 2,5% van de mensen.

Naast een hoge intelligentie spelen ook persoonlijkheidsfactoren een rol, zoals creativiteit en doorzettingsvermogen. De sociale omgeving heeft een grote invloed op de ontwikkeling van de hoogbegaafde, zowel in positief als in negatief opzicht. De drie belangrijkste sociale omgevingen zijn school, leeftijdgenoten met HB en het gezin.

Als school willen we deze leerlingen voorzien van een passend leeraanbod binnen de klas en de hoogbegaafde leerling in contact brengen met HB-leeftijdgenoten.

6.3 Kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur: versterken verbinding mentoraat

Goed mentoraat heeft een sterk curriculum zodat er een duidelijke structuur zichtbaar is door het schooljaar heen. Het gebruik van de methode Tumult in de onderbouw is hier een voorbeeld van. Het SOT zou graag een intern opleidingsprogramma initiëren voor mentoren zodat we als school de kwaliteit van de mentor kunnen borgen. We denken aan basismodules voor startende mentoren en aanvullende modules voor senior mentoren.

Voorbeelden van dergelijke modules zijn gesprekstraining, oudergesprekken, groepsdynamica, signaleren van huiselijk geweld etc.

Naast de expertise die het SOT zelf in huis heeft zouden bepaalde modules ook ingekocht kunnen worden. Intervisie voor mentoren is daarnaast gewenst als een manier om praktijkervaringen op een gemeenschappelijke basis te bespreken en te integreren in het eigen ontwikkelproces.

6.4 Professionele organisatie: ontwikkeling en implementatie van oplossingsgericht samenwerken

Het Libanon heeft een (wettelijk verplicht) pestprotocol en hanteert dit bij conflicten tussen leerlingen. Het nadeel van gebruik van termen als 'pesten' en 'anti-pest beleid' binnen school is dat veel kinderen focussen op het fenomeen pesten en dat pestgedrag hierdoor zelfs kan toenemen!

Veel liever spreken we daarom over het belang van vriendschappelijke relaties en ontwikkelen we activiteiten die vriendschappen kunnen bevorderen. We streven naar een 'verbindende school' waar gewerkt wordt vanuit de visie dat iedereen de moeite waard is en wordt gewaardeerd om wie hij is, om wat hij kan en doet binnen zijn eigen

mogelijkheden en de kaders van de school. Bij conflicten willen we zoveel mogelijk gaan werken met herstelrecht.

Herstelrecht is een internationaal gehanteerd pedagogisch model dat niet gericht is op straffen, maar op herstel. Er worden dan binnen school verschillende interventies en initiatieven ontwikkeld om relaties op te bouwen, te verstevigen en te herstellen.

6.5 Planning in de tijd

2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
6.2 Ontwikkeling HB beleid			
-Professionalisering SOT: <i>Leren signaleren</i> <i>Start peer-groepen</i> <i>Verkenning behoeftes sociaal emotioneel vlak en onderwijsvlak van de peers</i> -Deelname aan Koers VO groep HB beleid -Start werkgroep HB beleid	-Ontwikkeling signaleringsprotocol voor docenten -Ontwikkeling ondersteuningsaanbod voor leerlingen	-Signaleringsprotocol implementeren binnen school -Implementeren ondersteuningsaanbod binnen school	-Signaleringsprotocol evalueren -Ondersteuningsaanbod evalueren
6.3 Versterken verbinding mentoraat			
-Start schrijven van Masterplan Mentoraat -Conceptversie voorleggen aan MR en schoolleiding	-Groen licht voor uitwerking conceptversie Masterplan Mentoraat	-Goedkeuring MR en schoolleiding definitieve versie -Start Implementatie Masterplan Mentoraat	-1 ^e evaluatie
6.4 Ontwikkeling en implementatie van oplossingsgericht samenwerken			
-Scholing SOT	-Scholing personeel -Ontwikkelen van draagvlak binnen school	-Ontwikkelen van beleid	-Implementeren van beleid

Per jaar zal deze tijdsplanning in een jaaropdracht vertaald worden. Aan het eind van elk schooljaar wordt door het SOT een evaluatie gemaakt.

7 Verantwoording samenwerkingsgelden

7.1 Algemeen

Het Libanon Lyceum ontvangt elk schooljaar een bedrag van het samenwerkingsverband Koers VO om de basis+, de extra- en de zware ondersteuning van leerlingen te organiseren. De verantwoording van de gelden naar het samenwerkingsverband wordt elk jaar gedaan. Het SOT beheert een eigen begroting van de gelden.

7.2 Doel, inzet en verantwoording van de ondersteuningsmiddelen

De ondersteuningsmiddelen die de vo-scholen van Koers VO ontvangen zijn bedoeld voor het bieden van passende ondersteuning op de eigen schoollocatie. Van scholen wordt verwacht dat zij zich een visie vormen over wat de school nodig heeft om steeds beter passend onderwijs te kunnen vormgeven. Voor Koers VO geldt als uitgangspunt dat daarbij altijd sprake is van een combinatie van de volgende vlakken:

1. Aandacht (bijvoorbeeld extra tijd bij toetsen, verlengde instructie)
2. Inzet van materialen (bijvoorbeeld een time-out kaart, laptop, lesstof van hoger/lager niveau)
3. Aanpassing van de ruimtelijke omgeving (bijvoorbeeld een prikkelarme omgeving, aparte plek in de klas)
4. Inzet van expertise (bijvoorbeeld door SMW of BPO. Deze kan gericht zijn op de leerling maar ook op docenten bij handelings-verlegenheid)
5. Samenwerking met externe organisaties (bijvoorbeeld de inzet van het wijkteam, een GGZ-psycholoog of de Koers VO consulent).

Bijlage 1: Veel gebruikte namen en afkortingen

BPO	= Begeleider Passend Onderwijs
CAL	= Commissie aanmelding leerling ondersteuning
CJG	= Centrum voor Jeugd & Gezin
Cluster 3	= Aanduiding in speciaal onderwijs voor de groep leerlingen met lichamelijke problematiek (bijvoorbeeld langdurig ziek)
Cluster 4	= Aanduiding in speciaal onderwijs voor de groep leerlingen met psychiatrische problematiek
DO	= Dyslexiecoach/orthopedagoog
JBRR	= Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond
JVK	= Jeugdverpleegkundige van het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin)
Koers VO	= Naam van het samenwerkingsverband waar o.a. alle V(S)O BOOR-scholen onder vallen, dus ook het Libanon Lyceum
LLB	= Leerlingbegeleiding
LP	= Leerplichtambtenaar
OC	= Ondersteuningscoördinator
OPP	= Ontwikkelingsperspectiefplan
SMW	= Schoolmaatschappelijk werker
SOT	= Schoolondersteuningsteam
SOP	= Schoolondersteuningsplan (per 4 jaar vastgelegd)
Veilig Thuis	= Instantie waar vermoeden van huiselijk geweld (anoniem) gemeld kan worden
VSO	= Voortgezet Speciaal Onderwijs
WA	= Wijkagent

Bijlage 2: Dyslexieprotocol

Definitie

Dyslexie (Gr.): ‘niet goed kunnen lezen’.

Dyslectici hebben naast leesproblemen ook vaak problemen met spelling.

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en accuraat en/of vlot toepassen van het lezen/spellen op woordniveau.

Problemen die kenmerkend zijn voor dyslexie.

Probleem bij:	Komt tot uiting bij:	Consequentie:
het automatiseren	directe woordherkenning (technische lezen)	slecht tekstbegrip, traag lezen
	onthouden van woordbeelden	foutieve spelling
	onthouden van losse gegevens	jaartallen, topografie, formules, rijtjes, woordjes en begrippen beklijven niet/moeilijk
	twee dingen tegelijk doen	schrijven én luisteren is moeilijk; aantekeningen goed overnemen is lastig.
	informatieverwerving	moeite met werkstuk maken/zelfstandige opdrachten
moderne	het horen van klankverschillen	foutieve spelling
	fonetische uitspraak (= een woord uitspreken zoals het	foutieve uitspraak of het verhaspelen van woorden
verbale vaardigheden	het vinden van de juiste woorden	leerling maakt verbaal een zwakke indruk
	het onder woorden brengen van een verhaal; spreekt bij voorkeur in korte	idem
concentratie	het zich moeilijk kunnen afsluiten van onbelangrijke zaken of achtergrond geluiden	snel afgeleid zijn
sociaal-emotionele	lagere cijfers ondanks grote inspanning	frustratie en demotivatie

In veel gevallen hebben dyslectische leerlingen strategieën ontwikkeld om met hun leerstoornis om te gaan, maar schieten tekort zodra de Moderne Vreemde Talen aan bod komen. Dyslexie kan daarom soms pas in het Voortgezet Onderwijs ontdekt worden.

Signaleren

In de brugklas wordt in september door de mentor de signaleringstest dyslexie afgenomen (“Het Wonderlijke weer”). Deze signaleringstest wordt ook individueel uitgevoerd bij leerlingen in hogere leerjaren bij wie een vermoeden is van dyslexie.

De test wordt door de orthopedagoog nagekeken, de fouten geanalyseerd. Bij leerlingen die uitvallen wordt de uitslag van de test besproken met de mentor en docent Nederlands.

Bij een vermoeden van dyslexie neemt de orthopedagoog contact op met de ouders. Als wordt besloten tot een officieel onderzoek over te gaan, kan schoolpsychologisch adviesbureau Microconsult dit onderzoek op school uitvoeren. Natuurlijk kunnen ouders er ook voor kiezen om zelf naar een eerstelijns psychologisch onderzoeksbureau te gaan.

Dyslexieverklaring

Als een leerling door een gz-psycholoog 'dyslexie' is vastgesteld, krijgt hij/zij een dyslexieverklaring. Deze is onbeperkt geldig. In de verklaring worden maatregelen en faciliteiten aanbevolen die de leerlingen in staat stellen beter met de dyslexie om te gaan. De school neemt niet alle aanbevelingen over in verband met de op school geldende faciliteiten. Sommige aanbevelingen vallen onder de verantwoordelijkheid van de school en andere onder de verantwoordelijkheid van de leerling en de ouders.

Faciliteiten en maatregelen die de school biedt.

1. Extra tijd bij toetsen en examens
2. Alle toetsen worden gegeven lettertype in Arial 12
3. Gebruik van regelkaarten zijn toegestaan in klas 1 en 2. Deze regelkaarten worden verstrekt door de vakdocent of dyslexiecoach in samenspraak met de docent
4. Aangepaste spellingbeoordeling bij de Moderne Vreemde Talen (zie bijlage)
5. De leerling kan gebruik maken van audiospraaksoftware Kurzweil 3000. Hiervoor moeten in het rapport aanwijsbare redenen aanwezig zijn
6. Het kopiëren van aantekeningen van klasgenoten en het vragen om PowerPointpresentaties van docenten is toegestaan; dit geldt voor aantekeningen die in de les gegeven zijn en de leerling is hier zelf verantwoordelijk voor
7. In H5 en V6 mogen SE's en CSE worden gemaakt op een computer van school behalve daar waar spelling wordt getoetst.

Extra tijd

Dyslectische leerlingen hebben recht op extra tijd bij toetsen. De extra tijd hangt af van de duur van een toets, maar gemiddeld genomen is de extra tijd 20% van de duur van de toets (10 minuten bij een toets van 50 minuten; 30 minuten bij eindexamen).

Toetsen in lettertype Arial 12.

Met ingang van het schooljaar 2016-2017 werken wij op het Libanon lyceum niet meer met vergrotingen, maar worden alle toetsen in het voor dyslectische leerlingen goed te lezen lettertype Arial 12 gegeven. Leerlingen mogen bij het lezen gebruik maken van een loep of leesliniaal. Arial 12 is het lettertype dat wordt gebruikt bij het CSE.

Regel- en tafelkaarten

Dyslectische leerlingen mogen in de onderbouw gebruik maken van regelkaarten (spellingregels) en tafelkaarten (formules en kwadraten). Deze kaarten, die door de docenten worden verstrekt, bevatten een beperkt aantal regels die de dyslectische leerling een steuntje in de rug geven bij bijvoorbeeld het toepassen van grammatica of wiskunde. De kaarten mogen gebruikt worden bij het maken van huiswerk en werkstukken om de belangrijke regels zo goed mogelijk in te slijpen. Het gebruik van regel- en tafelkaarten is in de bovenbouw niet meer toegestaan.

Laptopgebruik

Het gebruik van een laptop in de lessen is voor sommige leerlingen toegestaan. Het psychologisch rapport is hierin de leidraad. Ook bij toetsen is dit toegestaan. Samen met de leerling en ouder wordt een laptopcontract ondertekend met strikte regels over het gebruik. Gebruik van bijvoorbeeld internet tijdens een toets betekent het intrekken van de faciliteit.

Deze regel geldt niet voor de examenklassen. Examenleerlingen mogen hun SE's en CSE's maken op een computer van school met spellingcontrole. SE's spelling worden verplicht met de hand geschreven.

Audiosoftware

Thuis en op school kunnen leerlingen gebruik maken van Kurzweil 3000. Ouders dienen zelf de benodigde digitale boeken te bestellen. Kurzweil 3000 kan via inloggegevens en wachtwoord ook thuis gebruikt worden. Grote voordeel is dat stem en spreeknelheid is in te stellen. Daarnaast veel functies zoals samenvatten, woordenlijsten aanleggen. Kurzweil is

Dyslexiepas

Er wordt aan het begin van het schooljaar een dyslexiepas verstrekt. De docenten zijn ervan op de hoogte welke leerlingen dyslexie hebben.

Spreekuur dyslexie bovenbouw

Met ingang van schooljaar 2016-2017 houdt de dyslexiecoach maandelijks een inloopsprek uur dyslexie voor de bovenbouw leerlingen. Bovenbouw leerlingen kunnen langskomen om zaken omtrent de dyslexie te bespreken. Voor leerlingen en ouders uit de onderbouw is de dyslexiecoach dagelijks te bereiken.

Verantwoordelijkheid van de docenten

Docenten dienen voor de start van elk schooljaar in Magister te controleren welke leerlingen dyslexie hebben. De officiële dyslexieverklaring wordt opgenomen in Magister. De docenten volgen het dyslexieprotocol.

Verantwoordelijkheid van de leerlingen.

Wij willen de leerlingen in de loop van hun schoolcarrière meer zelfstandig en zelf verantwoordelijk maken. Dat betekent dat dyslectische leerlingen in de eerste leerjaren nog begeleid worden, maar dat zij steeds vaker zelf verantwoordelijk worden gehouden voor het organiseren van de dispensatiemaatregelen.

1. Leerlingen uit de brugklas, zij-instromers en leerlingen uit het vierde jaar hebben in september een gesprek met de dyslexiecoach over de faciliteiten.
2. Bij het ervaren van problematiek omtrent dyslexie wordt van de leerling verwacht dat hij/zij dit eerst zelf probeert op te lossen bij de vakdocent of indien nodig de dyslexiecoach.

Faciliteiten bij SE en CSE voor eindexamenkandidaten

1. CSE: 30 minuten verlenging per examen. SE: afhankelijk van de duur.

2. SE en CSE in lettertype Arial 12
3. SE: Aangepaste luistertoetsen bij moderne vreemde talen (verlenging van de pauzes tussen de vragen door).
4. CSE: Gebruik van gesproken examenteksten Kurzweil.
5. CSE en SE: Gebruik van laptop met spellingcontrole. Dit geldt niet voor SE spelling, die worden met de hand geschreven.

Nederlands en de Moderne Vreemde Talen

Onderdeel	Engels	Frans	Duits	Nederlands
Spelling	'dyslectische' fouten worden niet meegerekend. -letters omgedraaid maar betekenis blijft hetzelfde (table-table); - d ipv t of v ipv f - fonetisch spelling	Spelfouten in woordenschat worden niet gerekend. Grammaticale spelfouten worden wel meegerekend. Accenten worden in 1e leerjaar niet meegerekend.	Wat niet fout wordt gerekend: letters verwisselen, hoofdletters/kleine letters, umlaut-fouten, dubbele letters.	Dezelfde fouten worden niet als extra fout gerekend. Max. aftrek van 1 punt muv spellingtoets.
Regelkaarten (alleen onderbouw)	Worden door leerlingen zelf gemaakt en gecontroleerd door docent.	Geen eigen regelkaarten. Bij toetsen de regelkaarten van docent.	Geen eigen regelkaarten. Bij toetsen de regelkaarten van docent.	Geen eigen regelkaarten. Regelkaart van rt is toegestaan.
Laptop-gebruik Examen klassen	Toegestaan bij toetsen, SE en CSE behalve bij onderdeel spelling	Toegestaan bij toetsen, SE en CSE behalve bij onderdeel spelling	Toegestaan bij toetsen, SE en CSE behalve bij onderdeel spelling	Toegestaan bij toetsen, SE en CSE behalve bij onderdeel spelling
Gebruik Kurzweil bij repetities	Toegestaan in overleg met dyslexiecoach.	Toegestaan in overleg met dyslexiecoach.	Toegestaan in overleg met dyslexiecoach.	Toegestaan in overleg met dyslexiecoach.
Mondeling SO	Ja, bij herhaaldelijk onvoldoende mogen opdrachten mondeling gedaan worden	Bij herhaaldelijk onvoldoende mogen opdrachten mondeling gedaan	Bij 2x onvoldoende.	Ja
Luistertoetsen	Leerlingen mogen eerst de vraag lezen, er wordt gewacht tot dyslecten klaar zijn. Examenklas: luistertoetsen in apart	In de examenklas worden luistertoetsen in apart lokaal afgenomen ivm extra leestijd voor de vragen.	Leerlingen mogen eerst de vraag lezen en dan wordt gewacht tot dyslecten klaar zijn, dit wordt van	Nvt

Extra tijd	10 min extra bij repetitie van 50 min; 5 min extra tijd bij so van 20 min	10 min extra bij repetitie van 50 min; 5 min extra tijd bij so van 20 min	10 min extra bij repetitie van 50 min; 5 min extra tijd bij so van 20 min	10 min extra bij repetitie van 50 min; 5 min extra tijd bij so van 20 min
Lettertype	Arial 12	Arial 12	Arial 12	Arial 12
Onverwachte SO	Nee	Nee	Nee	Nee
Boeken	Luisterboek ernaast wordt gestimuleerd. Dyslecten lezen evenveel boeken als rest vd klas.	Luisterboek ernaast wordt gestimuleerd. Dyslecten lezen evenveel boeken als rest vd klas	1 boek, net als rest van de klas. Luisteren ernaast mag.	Luisterboek wordt gestimuleerd. Dyslecten lezen evenveel boeken als rest van de klas.

Handige websites

www.dyslexieweb.nl

www.steunpuntdyslexie.nl

www.masterplandyslexie.nl

Handige tips

- DT-regels – Benoit Willaert: In deze app worden dt-regels stap voor stap uitgelegd en je kunt ermee oefenen.

- Mindmappen (Brainstorm): mindmappen kan een goede steun zijn omdat het gebruik maakt van de sterke punten van de dyslectische leerling. Gratis voor Apple.